

KHARAZMI UNIVERSITY

Print ISSN: 2252-0716 - Online ISSN: 2716-9855

Study of the Consequences of the Covid 19 Pandemic in the Football Industry

Vajihe Javani ¹ *, Fereshteh Aghajani ²

1. * Vajihe Javani, (Ph. D) University of Tabriz, Tabriz, Iran. v.javani@tabrizu.ac.ir
2. Fereshteh Aghajani, (M. A) University of Tabriz, Tabriz, Iran.

CrossMark

ARTICLE INFO

Article type

Research Article

Article history

Received January 2021

Revised April 2021

Accepted April 2021

KEYWORDS:

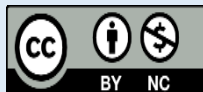
Covid 19 Pandemic,
Sports, Football,
Content Analysis.

CITE:

Javani, Aghajani. **Study of the Consequences of the Covid 19 Pandemic in the Football Industry**, Research in Sport Management & Motor Behavior, 2021: 11(22): 20-39

ABSTRACT

The outbreak of the corona virus has had a significant impact on the economic situation of sport, and professional football has not been immune to these effects. This article discusses the consequences of this crisis on professional football. To conduct this research, 32 research articles published in 2020 in the list of authoritative publications of the Ministry of Science and Google Scholar database related to the research topic were reviewed. Data were analyzed using qualitative content analysis. The results of this analysis indicate 13 categories of effects of this virus in football. These effects were collected in two main categories. The first category includes the negative effects of corona on football, including the effects of corona on players, referees, the right to television broadcasting of clubs and football clubs, and the importance of fans and the impact of empty stadiums on club economies and corona financial losses on football. The next category is the positive effects of the corona virus in football, which also includes the readiness of the clubs, the positive effects of the corona virus on the referees, the environment, the low probability of harm to spectators, innovation, increasing solidarity and entrepreneurship. The study also briefly discusses the effects of the Corona virus on Iranian football.

Published by *Kharazmi University, Tehran, Iran*. Copyright(c) The author(s) This is an open access article under the

CC BY-NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

[10.52547/JRSM.11.22.20](https://doi.org/10.52547/JRSM.11.22.20)

پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی

مطالعه پیامدهای پاندمی کووید ۱۹ در صنعت فوتبال

وجیهه جوانی^{۱*}، فرشته آقاجانی^۲

۱. استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
۲. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

چکیده

شیوع ویروس کرونا تأثیر قابل توجهی در وضعیت اقتصادی ورزش داشته است که فوتبال حرفه‌ای نیز از این تأثیرات مصون نمانده است. این مقاله، به پیامدهای این بحران در فوتبال حرفه‌ای پرداخته است. برای انجام این پژوهش، ۳۲ مقاله پژوهشی انتشار یافته در سال ۲۰۲۰ در لیست نشریات معتبر وزارت علوم و پایگاه داده‌ی گوگل اسکولار مرتبط با موضوع پژوهش، مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش تحلیل محتوی کیفی صورت گرفت. نتیجه این تحلیل حاکی از ۱۳ مقوله از تأثیرات این ویروس در فوتبال است. این تأثیرات در دو مقوله اصلی جمع‌آوری شدند. مقوله اول به تأثیرات منفی کرونا در فوتبال که شامل تأثیرات کرونا بر بازیکنان، داوران، حق پخش تلویزیونی باشگاه‌ها و باشگاه‌های فوتبال و اهمیت هوادار و تأثیر ورزشگاه‌های خالی بر اقتصاد باشگاه‌ها و خسارت‌های مالی کرونا بر فوتبال اشاره دارد و مقوله بعدی، تأثیرات مثبت ویروس کرونا در فوتبال را شامل می‌شود که این مقوله نیز شامل آمادگی باشگاه‌ها، تأثیرات مثبت ویروس کرونا بر داوران، محیط زیست، احتمال کم آسیب تماشاگران، نوآوری، افزایش همبستگی و کارآفرینی می‌باشد. در ضمن در این پژوهش به اختصار درباره تأثیرات ویروس کرونا در فوتبال ایران هم بحث شده است.

اطلاعات مقاله:

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

*نویسنده مسئول:

v.javani@tabrizu.ac.ir

دریافت مقاله دی ۱۳۹۹

ویرایش مقاله فروردین ۱۴۰۰

پذیرش مقاله فروردین ۱۴۰۰

واژه های کلیدی:

پاندمی کووید ۱۹، ورزش، فوتبال، تحلیل محتوی

ارجاع:

جوانی، آقاجانی. مطالعه پیامدهای پاندمی کووید ۱۹ در صنعت فوتبال. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۴۰۰: ۱۱(۲۲): ۳۹-۲۰

مقدمه

در اوایل سال ۲۰۲۰، جهان با یک وضعیت اورژانسی به نام ویروس کرونا روبرو شد. در ۱۱ مارس ۲۰۲۰، سازمان بهداشت جهانی اعلام کرد که ویروس کرونا به یک بیماری همه‌گیر جهانی تبدیل شده است و تقریباً همه جنبه‌های زندگی عمومی و خصوصی را تحت تأثیر قرار داده است. ورزش به عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی اجتماعی از این قاعده مستثنی نبوده است. از اواسط ژانویه سال ۲۰۲۰، مسابقات ورزشی در آسیا به تعویق افتاد یا لغو شد. این تعویق‌ها یا لغوهای مربوط به همه‌گیر شدن بعداً گسترش یافت و بر ورزش‌های سازمان یافته در همه سطوح و تقریباً در همه کشورها تأثیر گذاشت. بازی‌های المپیک برنامه‌ریزی شده برای سال ۲۰۲۰ در توکیو به سال ۲۰۲۱ موکول شد و فوتبال نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. مسابقات قهرمانی فوتبال اروپا که برای سال ۲۰۲۰ برنامه‌ریزی شده بود نیز به ۲۰۲۱ موکول شد (۱). با این حال، این اولین زمان "نامناسب" برای فوتبال نبود. در سال ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸، کمی قبل از مسابقات قهرمانی فوتبال اروپا در سال ۲۰۰۸ شیوع سرخک در سوئیس مشاهده شد (۲). شیوع مشابه سرخک در سال ۲۰۰۹ در آفریقای جنوبی، قبل از شروع جام جهانی فیفا ۲۰۱۰ رخ داده بود (۳) (۴). در سال ۲۰۱۱، شیوع بومی انتروهموراژیک در آلمان قبل از شروع جام جهانی زنان وجود داشت. جام جهانی فیفا ۲۰۱۴ در برزیل خطر بیماری‌های مسری از طریق ناقل وجود داشت (۵). در این تورنمنت، بیماری تب زرد نیز وجود داشت که برای این بیماری‌ها نیز باید اقدامات احتیاطی ویژه‌ای انجام می‌شد. هیچ یک از این رویدادها لغو یا به تعویق نیفتاد زیرا اقدامات پیشگیرانه می‌توانست شیوع بیماری را کنترل کند یا به طور مطمئن خطر انتقال را کاهش دهد، اما در مورد ویروس کرونا تفاوت‌های بسیار مهمی وجود دارد: هیچ واکسنی در دسترس نیست، ویروس بسیار مسری است و میزان کشندگی آن نیز قابل توجه است. در هر دو شیوع سرخک، شرکت‌کنندگان از قبل واکسینه شدند. در حال حاضر این امکان در مورد ویروس کرونا وجود ندارد و بدیهی است که مدیریت متفاوت را طلب می‌کند (۶).

فوتبال محبوب‌ترین ورزش جهان است، حداقل از اواخر قرن نوزدهم، هیچ فعالیت ورزشی در جامعه وجود ندارد که جایگاه فوتبال را در بین مردم داشته باشد (۷). فوتبال اساساً یک بازی شبکه‌ای و شامل فرآیندهای تعاملی است. دنیای فوتبال با ذینفعان به طور متصل در هر قاره و به ویژه در سراسر اروپا، بازیکنانی را خرید و فروش می‌کند و بسیاری از فعالیت‌های تجاری از این طریق انجام می‌شود (۸). با این حال، علی‌رغم ضرر مالی ۳۰۰ میلیون یورویی یوفا تصمیم به تعویق انداختن یورو ۲۰۲۰ کرده است. علاوه بر این، فوتبال، از طریق FIFA، ۱۰ میلیون دلار به صندوق همبستگی WHO^۱ COVID-19 کمک کرده است. فوتبال شامل بازیکنان، مخاطبان، مدیران، کارمندان اداری، مسئولان امنیت

^۱ World Health Organization

استادیوم، کارکنان پذیرایی، اسپانسرها، روزنامه نگاران، تولیدکنندگان تجهیزات و کادر خدماتی است. این بخش کوچکی از افرادی است که در فوتبال مشارکت دارند و دنیای فوتبال را تشکیل می دهند، اما همه آنها درگیر اقدامات جمعی هستند و بدون تعامل این افراد با هم فوتبالی وجود نخواهد داشت. در شرایطی که بالقوه وخیم ترین بحران اقتصادی و بهداشت جهانی است، مشکلاتی جدی برای صنعت فوتبال به وجود آمده است که عدم حضور هواداران، کاهش درآمد مالی باشگاهها، عدم جذب اسپانسر و ناتوانی مالی باشگاهها در فصل نقل و انتقالات از جمله برخی از این مشکلات به شمار می آیند. به طور کلی، ویروس کرونا نمایانگر شدیدترین شوک به صنعت ورزش در تاریخ معاصر است (۹).

یکی از مهمترین ویژگی های فوتبال حرفه ای قبل از ویروس کرونا جو معمولی استادیوم بود که هواداران کف می زدند، هو می کردند، آواز می خواندند و غیره. بازی هایی که پشت درهای بسته انجام می شود، این فضای متمایز ورزشگاه کاملاً از بین برده است (۱). هواداران برای فوتبال بسیار مهم هستند. مسلماً، در بازار سرمایه داری، اگر هواداران نبودند، شبکه پیچیده ذینفعانی که به دنبال سرمایه گذاری هستند، وجود نخواهد داشت (۹). ماهیت همزیستی رابطه بین هوادار و باشگاه سبب تولید محصولی منحصربفرد می شود. حضور هواداران برای پایداری بسیاری از باشگاه های فوتبال و کل اکوسیستم این ورزش مهم است. فوتبال به عنوان یک محصول به افراد مختلفی متکی است که برای بوجود آوردن آن، با هم همکاری می کنند. اگر یک محصول را به طور مشترک ایجاد می کنید، شریک خود (هوادار) را منزوی کنید، محصول چندان خوب نخواهد بود (۱۰). پیامد دیگر می تواند این باشد که برتری بازی در خانه بدون حمایت تماشاگران برای میزبان کاهش می یابد (۱).

باشگاهها آگاهند که فوتبال بدون هواداران بر درآمد روز مسابقه تأثیر قابل توجهی خواهد داشت. از نظر اقتصادی، باشگاه های فوتبال مجبورند از سودهای حاصل از بلیط فروشی و غذا و پذیرایی صرف نظر کنند. قبل از بروز پاندمی کرونا، در بسیاری از باشگاه های اروپایی حدود یک پنجم درآمد سالیانه باشگاهها از روز بازی و حضور تماشاگران حاصل می شد (۱۰). بطور مثال، ۲۴ درصد درآمد سالانه باشگاه آرسنال در روز بازی تامین می شد که در بحران کرونا ضرر مالی این باشگاه به حدی افزایش یافت که مجبور به اخراج ۵۵ نفر از پرسنل باشگاه شده است (۱۱).

علاوه بر این موارد، در ادامه اساساً درآمدزایی از هر نوع، یعنی از طریق بازاریابی تلویزیونی و حامیان مالی مربوط به تماشاگران می شود. نقش تماشاگران برای ورزش های حرفه ای در اقتصاد باشگاهها مشهود است. در واقع، باشگاه های لیگها از اسپانسر استفاده می کنند و وقتی تماشاگری در ورزشگاه حضور ندارد بسیاری از اسپانسرها تمایلی به پرداخت هزینه نخواهند داشت و این امر باعث کاهش درآمدزایی می شود (۱۰).

در حال حاضر باشگاه‌ها مشغول بررسی استراتژی‌هایی برای بازگشت هواداران هستند؛ از طریق ایمن‌سازی ورزشگاه‌ها، کاهش تراکم جمعیت، آموزش در مورد فاصله اجتماعی، عملیات نظافت دقیق‌تر، دسترسی به ضد عفونی‌کننده دست، فضای بین صندلی‌ها، کنترل صف‌ها برای مواد غذایی و آشامیدنی زمینه‌های ورود تماشاگران را آماده کنند (۹). بازیکنان و باشگاه‌ها علاقه‌مند به ادامه فعالیت‌های حرفه‌ای خود هستند. با این حال، برای اطمینان از سلامتی بازیکنان، تماشاگران، مسئولان و یکپارچگی رقابت، باید اقدامات احتیاطی ایمنی مناسبی انجام شود (۱۲). فوتبال یک ورزش تماسی است و بازیکنان فوتبال اغلب در طول فعالیت‌های روزانه و اردوها با هم تیمی‌های خود در تماس نزدیک هستند. این عوامل بازیکنان را در معرض خطر انتقال بیماری قرار می‌دهد. به همین دلایل، حرفه فوتبالیست‌ها اجازه رعایت قوانین محافظت عادی توصیه شده توسط WHO را نمی‌دهد (۱۳). در زمان شیوع ویروس کرونا بحث‌های زیادی در مورد کاهش دستمزد بازیکنان یا به تعویق انداختن زمان پرداخت دستمزدها بروز کرد که این امر باعث ایجاد تنش در روابط بین بازیکنان یک تیم و یا بین یک بازیکن و مدیران ورزشی شد. شیوع پاندمی کرونا باعث شده تا ارزش بازیکنان و تیم‌های فوتبال اروپا کاهش یابد. طبق گزارش CIES، ارزش کلی تیم‌های حاضر در پنج لیگ برتر ۲۸٪ کاهش یافته است و از ۳۲ میلیارد یورو به ۲۳،۴ میلیارد یورو رسیده است که تا کنون باشگاه منچستر سیتی با ۴۱۲ میلیون یورو و سپس باشگاه بارسلونا با ۳۶۶ میلیون یورو به ترتیب با بالاترین میزان افت ارزش مواجه شدند (۱۴).

ویروس کرونا علاوه بر هواداران و بازیکنان بر روی نقش داوران نیز تاثیرگذار بود. آماده سازی یک داور بر اساس چهار اصل است: فنی، جسمی، روحی و اجتماعی. اصل فنی مربوط به دانش و کاربرد قوانین ورزش، مقررات مسابقات و تصویب در ارزیابی‌های نظری است. اصل جسمی به تمرینات و آمادگی جسمانی و دستیابی به تأیید در آزمون‌های بدنی دوره‌ای اشاره دارد. آمادگی روحی و روانشناختی، با تمرکز رهبری، تصمیم‌گیری و کنترل فشار ایجاد می‌شود. سرانجام، اصل اجتماعی واقعیت فردی و فرهنگی هر داور را با توجه به ویژگی‌های منطقه‌ای، عادات، آداب و رسوم، زبان‌ها و سایر جنبه‌های فردی در بر می‌گیرد. به نوعی، هر یک از این ستون‌ها در طی همه‌گیر شدن این ویروس تحت تأثیر قرار گرفتند. با لغو مسابقات، داوران دیگر حقوقی دریافت نمی‌کنند که برای بسیاری ممکن است اصلی‌ترین منبع یا در برخی موارد تنها منبع درآمد باشد. این وضعیت در فوتبال آماتور یا پایه بدتر است (۱۵). همانطور که ویلسون و همکاران (۲۰۲۰) نشان می‌دهد، عواقب مالی ویروس کرونا برای مشکلات فوتبال شدید است. مقاومت مالی باشگاه‌ها در این سطح بسیار مهم است. فروپاشی باشگاه‌ها تأثیر عمده‌ای بر زندگی اقتصادی بسیاری از شهرها و شهرستان‌های کوچک دارد و همچنین هزینه اجتماعی ویرانگر که هنوز به طور کامل شناخته نشده است را در پی دارد. در واقع، باشگاه‌های فوتبال عمیقاً در جوامع خود پیچیده‌اند، آنها تأثیر زیادی بر سلامتی، سرمایه اجتماعی، خوشبختی و هویت ساکنان آن دارند (۱۰). پخش ورزشی به منبع اصلی درآمد سازمان‌های ورزشی (لیگ‌ها، فدراسیون‌ها، اتحادیه‌ها و باشگاه‌ها) تبدیل شده است. رقابت

برای به دست آوردن حق پخش تلویزیونی ورزشی، همراه با هزینه‌های هنگفتی که برای آنها شده است، حاکمیت ورزش در برنامه‌های تلویزیونی را نشان می‌دهد. لغو بازی‌ها بخاطر شیوع کرونا باعث کاهش درآمد باشگاه‌ها از طریق حق پخش تلویزیونی شده و شرکای باشگاه‌ها با ادعای تعلیق و لغو بازی‌ها حقوق رسانه‌ای را به تیم‌ها در ماه‌های آوریل و مه پرداخت نکردند (۷). تمام مسائل نقل و انتقالات فوتبال اروپا به دلیل شیوع ویروس کرونا به حداقل رسید و در بسیاری از مصاحبه‌ها مشخص شد که باشگاه‌های اروپایی به دلیل متضرر شدن اقتصادی دیگر توان خرید بازیکنان مدنظر خود را ندارند (۱).

با این حال، با ادامه فصل ۲۰۲۰/۲۰۱۹ به عنوان "بازی‌های بدون تماشاگر"، لیگ‌های فوتبال ضمن رعایت شرایط موجود، انعطاف‌پذیری زیادی در کارآفرینی نشان داده‌اند. مانند همه بخش‌ها، اثرات یادگیری نیز رخ داده است و انتظار می‌رود تعدیلات بیشتری انجام شود. به دلیل نفوذ ویروس کرونا، باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال مجبور شده‌اند دریابند که آنها نه تنها به یکدیگر وابسته هستند بلکه به طرق مختلف به تماشاگران نیز وابسته هستند. تماشاگران برای تجارت فوتبال پول در می‌آورند و وقتی هواداران فضای خاص ورزشگاه را تولید می‌کنند، می‌توان آنها را بخشی از فرایند تولید دانست و نه فقط عوامل تقاضا (۱).

بررسی پیشینه پژوهش

علی‌رغم جدید بودن ویروس کرونا مطالعات متعددی در حوزه‌های تاثیرات کرونا در ورزش و فوتبال انجام گرفته شده است. پارنل و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیق خود به بررسی تأثیرات کرونا در ورزش و مسابقات ورزشی پرداختند و بیان کردند که مدیران در حال حاضر آمادگی لازم برای مواجهه با چنین بحرانی را ندارند (۹). نتایج این تحقیق نشان داد که کرونا باعث شده است عملکرد کلی سازمان‌های ورزشی با تغییرات بنیادین مواجه گردد. تیمپکا (۲۰۲۰) بیان می‌کند که بسیاری از کشورها به منظور مقابله با بحران پیش آمده برای جامعه ورزش دست به اقداماتی زده‌اند. به عنوان مثال دولت سوئد به منظور حمایت از اماکن ورزشی آسیب‌دیده و ام‌هایی را در اختیار بخش‌های آسیب‌دیده قرار داده است. همچنین سازمان‌هایی غیر دولتی نیز به صورت داوطلبانه به کمک این بخش‌ها شتافتند. در این تحقیق مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کمک‌های دولتی در دوران پساکرونا در صنعت ورزش، بیان شد که بسیار حائز اهمیت است (۱۶). نیکولا و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند که صنعت در ورزش بحران عظیمی رخ داده است و این صنعت با مشکلات مالی فراوانی دست و پنجه نرم می‌کند (۱۷). برایسون و همکاران (۲۰۲۰) بیان می‌کنند که آینده فوتبال اروپا در دوران پس از ویروس کرونا عمدتاً به این بستگی دارد که هواداران زودتر به ورزشگاه‌ها برگردند، اما با در نظر گرفتن موارد اضطراری بهداشت عمومی که حکمفرماست، هواداران به این زودی به ورزشگاه‌ها برنخواهند گشت (۱۸). ریاد و سینگلتون (۲۰۲۰) دریافتند که وقتی

فوتبال به دلیل شیوع ویروس کرونا پشت درهای بسته انجام شد، به نظر می‌رسید که برتری خانگی از بین رفته است، اما این وضعیت تا حدی در ماه ژوئن بهبود یافت، شاید دلیل آن آشنایی بیشتر تیم‌ها با کمبود هوادار در ورزشگاه‌هایشان است همچنین آنها بر این نظر هستند که اگر طرفداران لذت ورزشگاه بودن را از دست بدهند، ممکن است حتی تقاضای پخش تلویزیونی نیز کاهش یابد (۱۹). ریاد و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند که بازی در پشت درهای بسته، جنبه‌های برتری فوتبال در خانه را کاهش می‌دهد (۲۰). باند و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند که فوتبال چیزی فراتر از یک تجارت است. در حال حاضر، اگر دولت انگلیس سیاست خود را تغییر ندهد و اجازه بازگشت تماشاگران را ندهد، پایداری کل زیرساخت‌های فوتبال تهدید می‌شود. همچنین آنها بیان می‌کنند در زمان اوج شیوع ویروس کرونا تمرکز بیشتر روی بازیکنان بود که با به تعویق انداختن بخشی از حقوق خود و یا بخشیدن قسمتی از آن به باشگاه‌ها در این زمان کمک کنند که این خود باعث ایجاد اختلافاتی بین مدیریت و بازیکنان شد (۱۰). ماسترومارتینو و همکاران (۲۰۱۹) اشاره می‌کنند حذف سفر تماشاگران به رویدادها تاثیر مثبتی بر محیط زیست داشته است (۲۱). راتن (۲۰۲۰) معتقد بود شرایط بی سابقه‌ای که در نتیجه بحران ویروس کرونا بر صنعت ورزش تأثیر گذاشته است، بیانگر فرصتی برای کارآفرینی است (۲۲).

در دوران شیوع کرونا، بسیاری از بازیکنان سرشناس‌ترین تیم‌های جهان، حاضر به کاهش عدد دریافتی‌شان، حتی هنگام تمدید قرارداد شدند. این سیاست در راستای کمک به باشگاه در شرایط بحرانی اتخاذ شد. بطور مثال، باشگاه بارسلونا ۱۹۰ میلیون یورو را از حقوق بازیکنان خود را کم کرد تا با ورشکستگی مواجه نشود (۲۳). اما در ایران، بیشترین جهش در دستمزدهای دریافتی بازیکنان و مربیان، در همین دوران کرونا به ثبت رسید. در شش ماه گذشته در فوتبال اروپا، کمترین میزان تغییر در مربیان را داشت؛ به طوری که مثلاً در انگلستان مربیان هیچکدام از ۲۰ تیم لیگ برتری که فصل گذشته را به پایان رساندند، برای فصل جدید عوض نشدند. این مساله دو دلیل داشت؛ نخست پرهیز از مخارج اضافه و دیگری برگزاری مسابقات بدون حضور تماشاگران. مسلماً حضور هواداران ناراضی یکی از دلایل تغییر مربیان است. وقتی تماشاگری در ورزشگاه نباشد، می‌شود به مربی ناکام فرصت بیشتری داد. در ایران اما حجم تغییرات کادر فنی در لیگ نوزدهم رکورد زد و حتی پس از کرونا بیشتر هم شد. جالب است که اولین تغییر لیگ بیستم حتی قبل از شروع فصل جدید رقم خورد.

از سویی دیگر، با شیوع بحران پاندمی کرونا، نقل و انتقالات فوتبال اروپا به دلیل متضرر شدن اقتصادی و عدم توان خرید بازیکنان مدنظر باشگاه‌های اروپایی به حداقل رسید. بطوریکه، حتی باشگاهی مثل باشگاه رئال مادرید بازیکن جدیدی را خریداری نکرد (۲۴). عمدتاً بازیکنانی جابه‌جا شدند که از سوی باشگاه در لیست مازاد قرار گرفتند. بدین معنی که شرایط ناشی از کرونا، وفاداری بازیکنان را افزایش داد. اما در ایران بسیاری از بازیکنان بی‌اعتنا به بیماری همه‌گیر ویروس کرونا

جدا شدند. این مساله دو نکته را به خوبی ثابت می‌کند؛ نخست این‌که فوتبال دولتی ایران از قواعد رقابت آزاد تجاری پیروی نمی‌کند. نکته دوم، عدم همدلی و همکاری برخی ستاره‌ها و بازیکنان فوتبال در شرایط افول میانگین برخورداری اقتصادی در جامعه است.

هدف از این تحقیق بررسی تاثیرات ویروس کرونا بر فوتبال است. فوتبال، به‌طور کلی ورزش، یک بستر طبیعی چند رشته‌ای است. بدین ترتیب، ماهیت و تأثیر پدیده‌ها در دنیای فوتبال را نمی‌توان به سادگی به منافع اقتصادی تقلیل داد. باید چگونگی تأثیر فوتبال بر فرهنگ جوامع محلی و جهانی و اقدامات اجتماعی نیز در نظر گرفته شود.

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع تحلیلی-کاربردی با رویکرد پس‌رویدادی است. تحلیل اطلاعات به روش تحلیل محتوای کیفی و با استفاده از نظم بسط استقرایی صورت گرفته است. تحلیل محتوا از تکنیک‌های مربوط به روش اسنادی در پژوه علوم اجتماعی می‌باشد. روش اسنادی به کلیه متدهایی گفته می‌شود که در آنها هدف پژوهش با مطالعه تحلیل و بررسی اسناد و متون برآورده می‌شود. چنانچه از نام تحلیل محتوا پیداست این تکنیک به تحلیل و آنالیز محتوا می‌پردازد و می‌کوشد با استفاده از تحلیل داده‌هایی را در مورد متن استخراج کند. با این حال آنچه تحت نام تحلیل محتوا نامیده شده است گونه خاصی از تحلیل است که با شیوه‌های دیگری می‌کوشند یافته‌هایی را از متن استخراج کنند، تفاوت دارد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل مطالعات انجام شده در زمینه تاثیرات ویروس کرونا بر فوتبال بوده و نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام شده و گزاره‌ها به‌عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شده‌اند. برای انجام این پژوهش، ۳۲ مقاله پژوهشی انتشار یافته در سال ۲۰۲۰ در لیست نشریات معتبر وزارت علوم و پایگاه داده‌ی گوگل اسکولار مرتبط با موضوع پژوهش، مورد بررسی قرار گرفت. شیوه تحلیل محتوی، تفسیر ذهنی محتوی متن است که از طریق دسته‌بندی منظم کدها و شناسایی مضامین یا الگوها انجام می‌شود (۲۵). در یک تحلیل محتوی کیفی، موضوع اساسی تصمیم‌گیری در این باره است که آیا تحلیل باید به محتوای آشکار تأکید کند یا بر محتوای پنهان؟ آن بخش از تحلیل که به توصیف جنبه‌های مشاهده پذیر و جزئیات ملموس محتوا می‌پردازد، صورت آشکار از تحلیل محتواست در مقابل آن بخش که درباره چگونگی درگیر شدن در تفسیر معانی اساسی و جنبه‌های ارتباطی این معانی در متن صحبت می‌کند، صورت پنهان تحلیل محتواست. مرحله دیگر از مراحل مهم در تحلیل محتوا واحد تحلیل است. در نوشته‌ها، واحد تحلیل به یک نوع موضوع مورد مطالعه مهم اشاره می‌کند. بخش‌هایی از متن که جدا و رمزگذاری می‌شود، یا هر عبارتی که در نسخه مورد مطالعه ما وجود دارد، می‌تواند به منزله واحد تحلیل در نظر گرفته شود. باید در نظر داشت که واحد تحلیل باید به اندازه‌ای باشد که به منزله زمینه‌ای برای واحد معنا در فرایند تحلیل در نظر گرفته شود. در واحد معنا تحلیل کیفی مباحثی مطرح‌اند که قبل از رمزگذاری

بایستی درک و رعایت شوند. یکی از آن‌ها بحث درباره کوتاه کردن مطالب، شامل مفاهیمی مانند ساده سازی، تلخیص و فشردگی است. ساده سازی تنها به کاهش اندازه بدون اشاره به کیفیت موضوع اشاره دارد. تلخیص به کیفیت مختصر شده متن مربوط است که به منزله مرحله اضافی در فرایند تحلیل دیده می شود. به یک فرآیند مختصر کردن اشاره دارد که هسته معنایی اصلی در متن حفظ می شود؛ فرایندی که به موجب آن متن فشرده می شود؛ به صورت مجزا در می آید و با متن های فشرده هم معنا جمع می شود و آن‌ها با هم درون دسته بزرگ‌تر قرار می‌گیرند پس از رمزها به اصطلاح "مقوله" می‌رسیم که مرحله بعدی در تحلیل محتوای کیفی است. ایجاد مقوله ویژگی اصلی تحلیل محتوای کیفی است. مقوله‌ها باید جامع و مانع باشند (۲۶).

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل ۳۲ منبع بررسی شده حاکی از وجود ۱۳ مقوله از تاثیرات ویروس کرونا بر فوتبال است (جدول ۱). این مقوله‌ها در آخر به ۲ مقوله اصلی تاثیرات منفی ویروس کرونا بر فوتبال و تاثیرات مثبت ویروس کرونا تقلیل یافتند. شمول معنایی این ۲ مقوله اصلی در حدی است که دیگر مفاهیم را در خود می‌گنجانند (شکل ۱).

جدول ۱: مقوله‌های تأثیرگذاری کرونا بر فوتبال براساس تحلیل محتوی

ردیف	مقوله	تعداد واحد معنایی ثبت شده
۱	تاثیرات کرونا بر بازیکنان	۳۸
۲	اهمیت هوادار و تاثیر ورزشگاه‌های خالی بر اقتصاد باشگاه‌ها	۳۳
۳	تاثیرات کرونا بر باشگاه‌های فوتبال	۲۹
۴	تاثیرات کرونا بر حق پخش تلویزیونی باشگاه‌ها	۲۲
۵	محیط زیست	۱۸
۶	تاثیرات منفی کرونا بر داوران	۱۳
۷	برند	۱۲
۸	کارآفرینی	۱۰
۹	احتمال کم آسیب تماشاگران	۹
۱۰	افزایش همبستگی	۷
۱۱	نوآوری	۵
۱۲	آمادگی باشگاه‌ها	۳
۱۳	تاثیرات مثبت کرونا بر داوران	۲
	مجموع	۲۰۱

ماخذ: یافته‌های مطالعه حاضر

در شرح زیر به پاره‌ای از گزاره‌ها اشاره می‌شود که در مطالعات مورد بررسی به‌عنوان واحد مبنا و برای رسیدن به مقوله‌های ارائه شده در جدول ۱ مورد استفاده قرار گرفته است.

مقاله ۱: تأثیرات کرونا بر بازیکنان

مقاله تأثیرات کرونا بر بازیکنان با ۳۸ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه‌های کاهش دستمزد یا تعویق حقوق، قطع همکاری تیم با بازیکن، فشار روی بازیکن، محدود شدن زندگی بازیکنان، تأثیر بر عملکرد بازیکنان، نارسایی تنفسی شدید، تأثیرات روانی و ویروس کرونا و کاهش ارزش بازیکنان بیشترین مواردی بودند که به‌عنوان تأثیرات کرونا بر بازیکنان مورد اشاره قرار گرفته بودند. تحقیقات انجام شده حاکی از این است که ویروس کرونا تأثیرات بسیار زیادی بر روی بازیکنان دارد که شاید مهم‌ترین آنها تهدید سلامتی است. همانطور که کورسینی و همکاران (۲۰۲۰) به آن اشاره می‌کنند فوتبال یک ورزش تماسی است و بازیکنان فوتبال اغلب در طول فعالیت‌های روزانه و اردوها با هم تیمی‌ها در تماس نزدیک هستند. این عوامل بازیکنان را در معرض خطر انتقال بیماری قرار می‌دهد. حتی اگر به علت سن کم بازیکنان آنها خطر مرگ کمتر داشته باشند باز هم ویروس کرونا بر عملکرد جسمانی آنها تأثیر می‌گذارد (۱۳). بسیاری از مطالعات دیگر نیز تغییرات منفی در خلق و خو، کیفیت و ساعات خواب و اضطراب را در بازیکنان در چنین دوره‌هایی توصیف کرده‌اند. دروز، داومان و فولرت (۲۰۲۰) بیان می‌کنند قرنطینه نه تنها تأثیرات منفی بر متغیرهای فیزیولوژیکی بازیکنان دارد بلکه بر بسیاری از جنبه‌های عاطفی تأثیر می‌گذارد که می‌تواند تأثیر منفی بر آموزش و کیفیت خواب داشته باشد (۱). در زمان قرنطینه مدیران باشگاه‌ها با بازیکنان در مورد کسر حقوق یا تعویق زمان پرداخت صحبت کردند که این خود باعث تنش‌هایی در میان بازیکنان و مدیران شد و اگر بازیکن با انتظارات باشگاه در رابطه با کاهش دستمزد همسو نشود، ممکن است در آینده درباره ادامه همکاری تیم با بازیکن تجدید نظر شود. ترنسفرمارکت^۱ یک وبگاه اینترنتی است که اطلاعات مورد نیاز برای خرید و فروش بازیکنان فوتبال را جمع‌آوری و منتشر می‌کند. در زمان شیوع ویروس کرونا ارزش بازیکنان با افت روبه‌رو شده است.

مقاله ۲: اهمیت هوادار و تأثیر ورزشگاه‌های خالی بر اقتصاد باشگاه‌ها

مقاله اهمیت هوادار و تأثیر ورزشگاه‌های خالی بر اقتصاد باشگاه‌ها با ۳۳ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه‌های بی‌میلی اسپانسرها به علت نبود تماشاگر، اهمیت وجود هوادار در سرمایه‌گذاری، تأثیر گذاشتن جو بر حقوق تلویزیونی، کاهش برتری در خانه، ضرر مالی بخاطر نبود تماشاگر، از دست دادن درآمد روز و تأثیر بر سلامت روان تماشاگران معلولان در جایگاه دوم تأثیرات کرونا در فوتبال قرار گرفته است. هواداران برای دنیای فوتبال و اکوسیستم صنعت بسیار مهم

¹ Transfermarkt

هستند. بدون هواداران، فوتبال یک "بازی زیبا" نیست. ویروس کرونا باعث شده است که تیم‌ها و باشگاه‌ها بیش از قبل قدر نعمت هواداران خود را بدانند. باشگاه‌ها از سه منبع اصلی روز مسابقه، تجارت و پخش درآمد کسب می‌کنند. در واقع، باشگاه‌ها در لیگ برتر به درآمد روز مسابقه وابسته هستند. که این درآمد هم وابسته به حضور هواداران در ورزشگاه است. باند و همکاران (۲۰۲۰) فوتبال را به عنوان یک محصول به افراد مختلفی متکی می‌دانند. اسپانسرها نیز در تولید این محصول نقش دارند. وجود اسپانسرها به حضور تماشاگران در استادیوم بستگی دارد و با توجه به شرایط فعلی با قوانین موجود در پشت درهای بسته، بسیاری از آنها تمایلی به پرداخت هزینه ندارند و این امر باعث کاهش بیشتر درآمدزایی می‌شود (۱۰). علاوه بر مشکلات اقتصادی برای باشگاه‌ها دور ماندن از ورزشگاه برای خود هواداران نیز ناراحت کننده است. همچنین بازی پشت درهای بسته جنبه برتری تیم میزبان را در خانه کاهش داده است. بسیاری از باشگاه‌ها بخاطر عدم حضور تماشاگران خود درد مالی احساس می‌کنند و بازگشت تماشاگران به مسابقات برای حضور در بازی‌ها ضروری است.

مقاله ۳: تاثیرات کرونا بر باشگاه‌های فوتبال

مقاله تاثیرات کرونا بر باشگاه‌های فوتبال با ۲۹ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه‌های تاثیر اقتصادی، اهمیت باشگاه‌های فوتبال، مجبور به فروش بازیکنان، ادامه یافتن ضرر مالی باشگاه‌ها، سقوط سهم باشگاه‌ها و ناتوانی در خرید بازیکنان در جایگاه سوم تاثیرات کرونا در فوتبال قرار گرفته است. باشگاه‌های فوتبال همانطور که بر سلامتی، سرمایه اجتماعی، خوشبختی و هویت ساکنان آن جامعه تاثیر دارد بر زندگی اقتصادی بسیاری از شهرها حتی شهرهای کوچک که در آن حضور دارند نیز تاثیرگذار است. فروپاشی باشگاه‌ها بخاطر مشکلات ایجاد شده ویروس کرونا می‌تواند زندگی آن افراد را نیز مختل کند. ویروس کرونا علاوه بر مسائل مربوط به سلامتی، اقتصاد کل دنیا را هم تحت تاثیر خود قرار داد؛ باشگاه‌های فوتبال نیز از این قاعده مستثنی نبود و بسیاری از آنها با مشکلات عدیده مالی روبرو شدند و حتی برنامه‌هایشان برای فصل نقل و انتقالات کاملاً به هم ریخت. برخی از باشگاه‌ها به دلیل مقاومت در برابر شوک حاصل از ویروس مجبور به فروش بازیکنان با استعداد خود شده‌اند. حتی آنها در فصل نقل و انتقالات از خرید بازیکنان موردعلاقه خود عاجز ماندند. ریاد و سینگلتون (۲۰۲۰) اشاره می‌کنند که باشگاه‌ها حتی پس از باز شدن کامل ورزشگاه‌های خود با ضررهای مداوم روبرو خواهند شد، زیرا تقاضای تماشاگران به دلیل ادامه خطر ابتلا به آلودگی در مسابقات کاهش می‌یابد (۱۹).

مقاله ۴: تأثیرات کرونا بر حق پخش تلویزیونی باشگاهها

مقاله تأثیرات کرونا بر حق پخش تلویزیونی باشگاهها با ۲۲ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه‌های از دست رفتن نیمی از مبلغ پخش، کاهش درآمد پخش تلویزیونی، پرداخت نکردن حقوق رسانه و پخش تلویزیونی منبع اصلی درآمد در جایگاه چهارم تأثیرات کرونا قرار دارد. با توجه به اینکه یکی از منابع درآمد اصلی باشگاهها حق پخش تلویزیونی است باشگاهها در این دوران نیمی از درآمد خود را از دست دادند که باشگاه منچستر یونایتد در صدر متضررترین باشگاهها قرار گرفته است. گویا و پیرا در این باره می‌گویند: "شرکای تلویزیونی باشگاهها با ادعای تعلیق قهرمانی و در نتیجه عدم پخش مسابقات، حقوق رسانهها را به تیمها در ماههای آوریل و مه پرداخت نکردند" (۷)

مقاله ۵: محیط زیست

مقاله محیط زیست با ۱۸ واحد معنایی تثبیت شده شامل کلیدواژه‌های بهبودی محیط زیست، تأثیر مثبت حذف سفر بر محیط زیست، ترافیک کم و کاهش مصرف منابع در جایگاه پنجم و از جمله تأثیرات مثبت کرونا در فوتبال قرار دارد. درک رابطه بین ورزش و محیط طبیعی زمینه‌ای برای افزایش توجه در مدیریت ورزش است که اخیراً از آن به عنوان "اکولوژی ورزشی" نام برده شده است. مک کالو و همکارانش (۲۰۱۹) رابطه بین ورزش و محیط طبیعی را دو جهت توصیف می‌کنند، به این معنی که ورزش بر محیط زیست تأثیر می‌گذارد در حالی که محیط زیست نیز دارای تأثیراتی بر روی ورزش است (۲۷). تأثیرات ورزشگاه‌های خالی بخاطر وقفه در رقابت برای بسیاری از لیگ‌های مهم ورزشی و از سرگیری مسابقات بدون حضور هواداران برای محیط زیست مثبت تلقی شد. با توجه به تمام مصرف روزانه منابع و تولید محصولات جانبی در نتیجه رویدادهای ورزشی و سایر فعالیتهای انسانی، متوقف کردن این الگوهای رفتاری، حتی برای یک لحظه، فرصتی برای بهبودی محیط زیست است. بدون حضور تماشاگران مصرف برق، آب، غذا و محصولات یکبار مصرف که تماشاگران در طول حضور خود در ورزشگاه به جا می‌گذارند، کاهش می‌یابد. در نتیجه کاهش این منابع، تخلیه آب و ضایعاتی که به طور معمول توسط تماشاگران ایجاد می‌شود کمتر خواهد بود. نبود تماشاگران باعث ترافیک کم و حذف سفر تماشاگران به دلیل رویدادهای ورزشی تأثیر خوبی بر محیط زیست داشته است.

مقاله ۶: تأثیرات منفی کرونا بر داوران

مقاله تأثیرات منفی کرونا بر داوران با ۱۳ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه‌های فشار مالی داوران و آسیب‌های داوران در جایگاه ششم تأثیرات کرونا در فوتبال قرار گرفته است. داوران نیز در این دوران چه به لحاظ مالی و چه به لحاظ سلامتی دچار مشکلاتی می‌شوند. برای بسیاری از داوران حقوق حاصل از مسابقات تنها منبع درآمد آنها به حساب می‌آید بنابراین وقفه در بازیها از نظر اقتصادی باعث متضرر شدن داوران شده است. مور و همکاران (۲۰۲۰) به آسیب‌های

داوران اشاره می‌کنند و بیان می‌کنند که داوران و کمک داوران در هنگام شروع مجدد تمرینات عادی و مسابقات معمول خود در معرض خطر اسکلتی - عضلانی قرار می‌گیرند (۲۸).

مقاله ۷: برند

مقاله برند با ۱۲ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه‌های استفاده از برند، ایجاد استراتژی جدید در مورد برند و ارتباط برند با هواداران از جمله تأثیرات مثبت ویروس کرونا در فوتبال است، در جایگاه هفتم تأثیرات ویروس کرونا قرار گرفته است. ماسترومارتینو و همکاران (۲۰۲۰) در این مورد اظهار داشت: "در حالی که تعلیق فعلی اکثر فصول ورزشی تأثیرات منفی بر روی کل صنعت داشته است، به طور همزمان فرصتی منحصر به فرد برای تیم‌ها و لیگ‌ها برای یافتن و ایجاد استراتژی‌های جدید برای تعامل موثر با افراد و شکل‌گیری نگرش‌ها و عقاید آنها در مورد برند" (۲۱). فضای مجازی در زندگی همه آدم‌ها نقش مهمی را ایفا می‌کند اما به دنبال شیوع ویروس کرونا و قرنطینه نقش آن برای باشگاه‌های فوتبال پررنگ شده است. به دنبال استفاده بسیار شبکه‌های مجازی سازمان‌های ورزشی می‌توانند از قدرت برند خود استفاده کنند. تردیدی وجود ندارد که با بالغ شدن صنعت ورزش، رقابت برای مصرف‌کننده ورزش شدت یافته است. برای بسیاری از باشگاه‌ها پرورش برند خود از طریق رسانه‌های اجتماعی و درآمدزایی از آن یکی از اهداف در دوران شیوع این ویروس بود و البته شرایط فعلی انگیزه‌ای برای تنوع بخشیدن به چگونگی ارتباط هواداران با برند است.

مقاله ۸: کارآفرینی

مقاله کارآفرینی با ۱۰ واحد معنایی تثبیت شده شامل کلیدواژه کارآفرینی ورزشی در جایگاه هشتم تأثیرات کرونا در فوتبال، که یکی دیگر از تأثیرات مثبت است، قرار دارد. شرایط بی سابقه‌ای که در نتیجه بحران ویروس کرونا بر صنعت ورزش تأثیر گذاشته است، بیانگر فرصتی برای کارآفرینی است. کارآفرینی ورزشی به دلیل راهی که ایجاد می‌کند می‌تواند عامل قدرتمندی برای تغییر ورزش باشد. سیستم کارآفرینی بخش‌های ورزشی می‌تواند باعث سرریز دانش شوند که قبلاً مورد توجه نبوده است. این امر باعث می‌شود که کارآفرینی به عنوان یک راننده مهم رقابتی برای موفقیت در سیستم ورزشی شناخته شود. راتن و فریرا (۲۰۱۷) بیان می‌کنند کارآفرینی مبتنی بر ورزش، شکل کاملاً متمایز کارآفرینی است که امکان مشاهده فعالیت ورزشی را از دیدگاه خلاقیت و آینده‌نگرانه فراهم می‌کند (۲۹). با توجه به بیماری همه‌گیر ویروس کرونا، استفاده از کارآفرینی ورزشی به دلیل ارتباط عمیق آن با تغییر، مفید است. کارآفرینی ورزشی راهی مفید برای بررسی چگونگی کنار آمدن مشاغل ورزشی با بحران ویروس کرونا می‌باشد. علاوه بر این، صنعت ورزش از دل‌بستگی و تعامل عاطفی بالایی برخوردار است که در زمینه‌های دیگر متفاوت است. این امر منجر به انواع و اشکال جدیدی از کارآفرینی می‌شود که براساس اکوسیستم ورزشی توسعه می‌یابد. باشگاه‌های کوچک و متوسط اکنون بیش از هر زمان

دیگری باید از کارآفرینی به عنوان راهی برای مقابله با بحران ویروس کرونا استقبال کنند. این امر به آنها امکان می‌دهد تا با ایجاد استراتژی‌های جدید در شرایط دیگر با شرایط محیطی سریعتر بهبود یابند.

مقوله ۹: احتمال کم آسیب تماشاگران

مقوله احتمال کم آسیب تماشاگران با ۹ واحد معنایی تثبیت شده شامل کلیدواژه‌های احتمال آسیب کم در مقابل خطرات و کنترل آسان جمعیت در جایگاه نهم و جز تاثیرات مثبت کرونا در فوتبال قرار دارد. خطرات محیط زیست مربوط به آب و هوا مانند بلایای طبیعی، گاهی اوقات ممکن است فعالیت‌های صنعت ورزش را تهدید کند. ولی وقتی بازی در ورزشگاه‌های خالی صورت می‌گیرد کمتر احتمال دارد این خطرات بر روی رویداد و تماشاگران آسیب بزنند. سازمان‌های ورزشی که مسابقات را در ورزشگاه‌های خالی انجام می‌دهند مشکلات کمتری بابت کنترل جمعیت و تغییرات لحظه آخری رویدادها دارند.

مقوله ۱۰: افزایش همبستگی

مقوله افزایش همبستگی با ۷ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه‌های افزایش احساس همبستگی و کمک باشگاه‌ها به هم در جایگاه دهم تاثیرات کرونا در فوتبال قرار دارد. دروز، داومان و فولرت (۲۰۲۰) در این ارتباط چنین می‌گویند "باشگاه‌های ثروتمند کمک‌هایی به باشگاه‌های کوچک برای جلوگیری از ورشکست شدن آنها انجام دادند. ۲۰ میلیون یورویی که تیم‌های لیگ قهرمانان آلمان به عنوان همبستگی پرداخت کرده‌اند و در اختیار باشگاه‌های ۱ و ۲ بوندسلیگا قرار دارد، نه تنها نشان‌دهنده همبستگی است، بلکه می‌تواند براساس اصل منافع شخصی نیز توضیح داده شود. سازمان‌های ورزشی علاقه ذاتی دارند که باشگاه‌های شناخته شده‌ای را در لیگ خود حفظ کنند. به هر حال، اگر باشگاه‌های شناخته شده‌ای با تعداد زیادی طرفدار ارائه شوند، قابلیت فروش محصول بوندسلیگا به طور کلی بسیار بهتر است" (۱). در نتیجه بحران، احساس همبستگی قوی‌تری در لیگ‌های ورزشی بوجود آورده است.

مقوله ۱۱: نوآوری

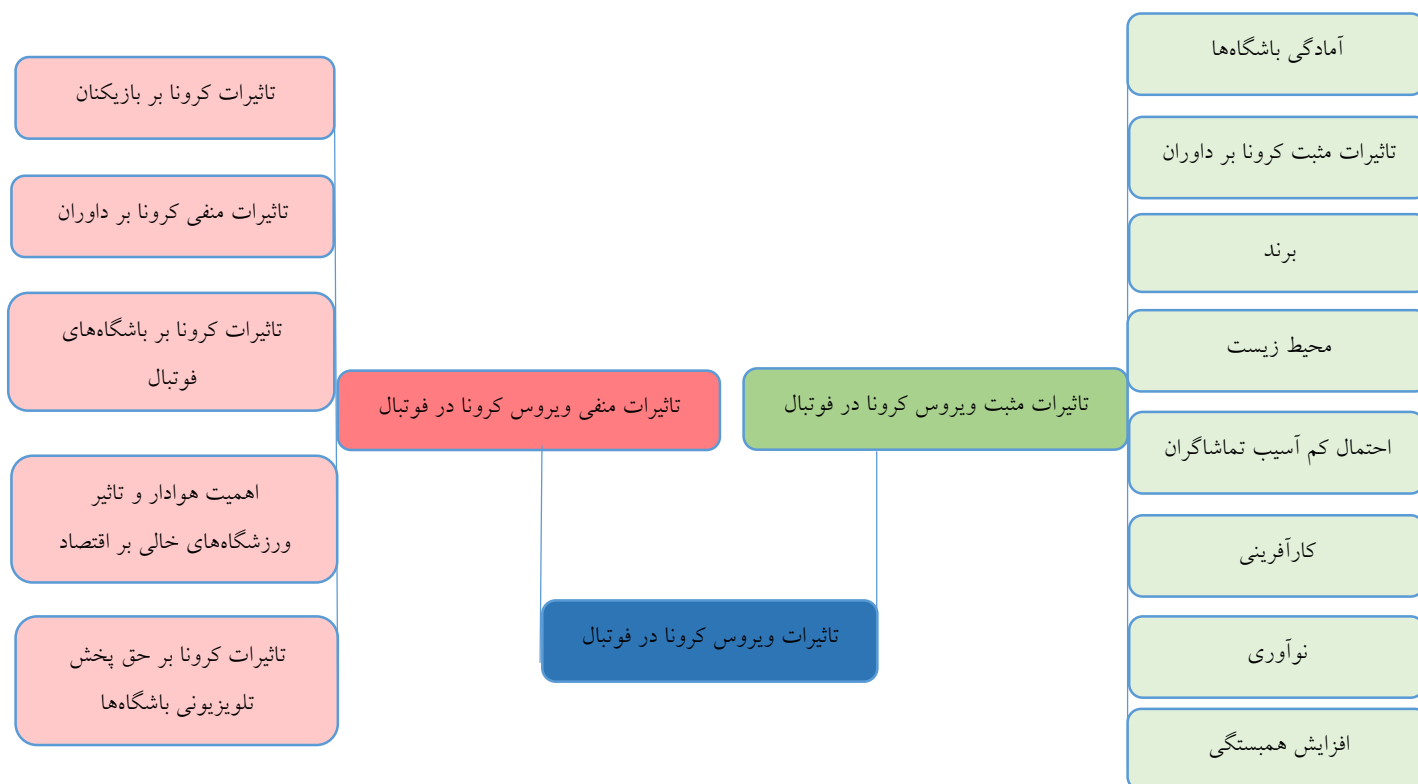
مقوله نوآوری با ۵ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه ایجاد نوآوری است در جایگاه یازدهم تاثیرات کرونا و جز تاثیرات مثبت کرونا در فوتبال قرار دارد. به گفته فاکنر (۲۰۰۱) بحران معمولاً از نظر تغییرات مورد نیاز با تأثیرات منفی همراه است اما از نظر نوآوری نیز می‌تواند تأثیر مثبت داشته باشد. این نوآوری فرصت‌هایی را برای مشاغل ورزشی ایجاد می‌کند که با موفقیت یک بحران را مدیریت می‌کنند (۳۰).

مقاله ۱۲: آمادگی باشگاهها

مقاله آمادگی باشگاهها با ۳ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه آماده کردن باشگاهها برای موارد مشابه در جایگاه دوازدهم تاثیرات کرونا در فوتبال و یکی دیگر از تاثیرات مثبت آن است، قرار دارد. می توان پیامدهای مثبتی را این بحران مشاهده کرد. نظر گوویا و پیرا (۲۰۲۰) در این مورد این چنین است "این بحران لیگها را ترغیب می کند تا از این فرصت برای تهیه برنامه های قوی تر برای سناریوهای مشابه در آینده استفاده کنند" (۷).

مقاله ۱۳: تاثیرات مثبت کرونا بر داوران

مقاله تاثیرات مثبت کرونا بر داوران با ۲ واحد معنایی ثبت شده شامل کلیدواژه عدم فشار اجتماعی جمعیت بر داور در جایگاه سیزدهم تاثیرات کرونا در فوتبال قرار می گیرد. در بازی های فوتبال علی الخصوص بازی های مهم فشار روحی و روانی بسیاری از سمت تماشاگران بر روی داور اعمال می شود. بازی های بدون تماشاگر از این جهت برای داوران مفید واقع شده است که آنها قضاوت راحتی انجام دهند. برایسون و همکاران (۲۰۲۰) در تایید این موضوع چنین بیان می کنند که عدم فشار جمعیت بر داور تأثیر می گذارد تا مجازات های کمتری برای بازی ناخوشایند برای تیمها در نظر بگیرد (۱۸).

شکل ۱: تاثیرات ویروس کرونا بر فوتبال

بحث و نتیجه گیری

شیوع ویروس کرونا چالش‌های جدیدی را تقریباً برای همه صنایع ایجاد کرده است. شرکت‌های ورزشی به طور کلی باشگاه‌های فوتبال از این قاعده مستثنی نبودند. این مقاله با هدف مطالعه پیامدهای ویروس کرونا در فوتبال با روش تحلیل محتوی به بررسی این موضوع پرداخته است. چالش‌های بسیاری برای بازیکنان فوتبال، از جمله برگشت به مسابقات با سطح عملکردی خوب، تمرین‌های مناسب، کنترل سطح سلامتی بازیکنان از نزدیک، تمرکز زیاد بر تغذیه و استراتژی‌های پیشگیری از آسیب ایجاد شد. حتی هنگام بازگشت به بازی‌های فوتبال و تمرینات پس از قرنطینه با افزایش ناگهانی حجم کار احتمال صدمات در بازیکنان بالاتر رفت. مور و همکاران (۲۰۲۰) بیان کردند که پس از سرگیری دوباره مسابقات پس از کنترل شیوع ویروس بازیکنان ملزم به انجام بازی‌ها با بازیابی کوتاه هستند که ممکن است عملکرد فیزیکی را تحت تاثیر قرار داده و باعث افزایش آسیب آنها شود (۲۸). در این دوران صرف نظر از فشار داخلی که روی بازیکنان وارد می‌شود، سایر عوامل بیرونی بر عملکرد اجتماعی روزمره بازیکنان تأثیر گذاشته است. همانند بازیکنان، داوران نیز با چالش‌هایی روبه‌رو هستند. اما همانطور که وب (۲۰۲۰) اشاره می‌کند برخلاف بازیکنان همه داوران قرارداد ندارند و ماهیانه حقوق می‌گیرند. بنابراین، اگر آنها قضاوت نکنند، هیچ حقوق یا پاداش مالی دریافت نمی‌کنند. این درآمد ممکن است برای داوران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد، که در واقع شاید تنها منبع درآمد آنها به حساب بیاید، زیرا بیشتر آنها کارهای اداری را کنار زده‌اند تا داوری را به عنوان یک حرفه دنبال کنند و می‌تواند سلامت روان داوران را نیز تهدید کند (۳۱). ویروس کرونا به ما یادآوری کرده است که تماشاگران مستقیماً در فرآیند خلق ارزش نقش دارند و صدای آنها، قدرت و مشروعیت آنها بسیار فراتر از این است که هفته‌ای یک یا دو بار در ورزشگاه حضور یابند. یک باشگاه فوتبال در یک رابطه همزیستی با تماشاگرانش وجود دارد، هرچه وفاداری بیشتری داشته باشد منابع بیشتری از آنها به باشگاه فوتبال می‌رسد. باشگاه‌ها کاملاً آگاهند که فوتبال بدون هواداران از طریق از دست دادن درآمد بلیط فروشی و درآمد روز مسابقه تأثیر قابل توجهی خواهد داشت. باند و همکاران (۲۰۲۰) برگشت هواداران به ورزشگاه‌ها را با رعایت فاصله اجتماعی و استفاده از حداقل ظرفیت ورزشگاه، بلامانع دانسته است (۱۰). عدم حضور تماشاگران در ورزشگاه بیشتر از هر قشر دیگر باعث ناراحتی بیش از نیمی از هواداران معلول فوتبال شده است و تأثیرات روانی بر روی آنها به جا گذاشته است پنفولد و کیچین (۲۰۲۰) با تایید این موضوع بیان می‌کنند که شیوع ویروس کرونا و عدم حضور هواداران ممکن است حس انزوا و محرومیت را در افراد معلول افزایش دهد (۳۲). باشگاه‌های فوتبال متحمل ضررهای بسیاری در این دوران شدند. علاوه بر سقوط ارزش سهام، عاجز ماندن آنان در فصل نقل و انتقالات، فروش بازیکنان جوان و مستعد، از دست دادن درآمد خود تنها بخشی از این اثرات هستند، تا به امروز حدود ۹ تریلیون یورو ضرر کرده‌اند و تداوم این موضوع باعث ورشکستگی باشگاه‌های زیادی می‌شود (۱۰).

اثر منفی کرونا درآمدهای روز مسابقه به دلیل برگزاری مسابقات بدون تماشاچی روشن است. این منبع درآمدی در اروپا به‌خصوص برای باشگاه‌های دسته‌های پایین‌تر که درآمد تلویزیونی ندارند، حیاتی است. برای باشگاه‌های دسته‌های بالاتر

درآمد روز مسابقه تنها ۱۵ تا ۲۰ درصد کل درآمدهای عملیاتی را تشکیل می‌دهند. اگر با طرح‌های برگزاری بازی در حضور تماشاگران از فصل آینده موافقت شود و دست‌کم بخشی از تماشاگران دوباره بتوانند به استادیوم بروند، بخشی از این درآمد هم جبران می‌شود. باشگاه‌ها به دلیل تعویق بازی‌ها حق پخش تلویزیونی دو ماه خود را از دست دادند. اما آنچه کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد تاثیر کرونا بر درآمدهای تجاری است. نایندونا و همکاران (۲۰۱۶) در رابطه با اهمیت اسپانسر در فوتبال بیان می‌کنند که فوتبال یک تجارت بزرگ و سریع در حال توسعه است که شامل مقادیر قابل توجهی پول است. هر باشگاه فوتبال برای توسعه، به خدمت گرفتن بازیکنان جدید و بهتر و استخدام مربیان باتجربه به پول نیاز دارد. باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای، بازی در لیگ‌های برتر ملی و مسابقات بین‌المللی، درآمد قابل توجهی از معاملات پخش، فروش بلیط و کالاها به دست می‌آورند، اما تقریباً همه آنها هنوز به حمایت مالی احتیاج دارند. بنابراین، اکثر باشگاه‌ها برای به دست آوردن سرمایه اضافی با سرمایه‌گذاران مختلف، به طور عمده شرکت‌ها، قرارداد می‌بندند. بخش عمده‌ای از این قراردادها معاملات حمایت مالی با شرکت‌های داخلی یا بین‌المللی است. درآمدهای تجاری شامل فروش حقوق اسپانسرینگ و کالاهای هواداری، همواره پایدارترین و قابل‌کنترل‌ترین منبع درآمدی باشگاه‌ها بوده‌اند (۳۳). گارسیا و همکاران (۲۰۲۰) اشاره می‌کنند که حمایت مالی باشگاه‌ها از اسپانسرهای خود در زمان شیوع ویروس کرونا دچار کاهش شده است (۳۴). چرا که تاثیر این ویروس بر روی تمام صناعت‌ها بخصوص ایرلاین‌ها، صنعت خرده‌فروشی، بانک‌ها و صنعت گردشگری است که شاهد کاهش میل اسپانسری آنها برای فوتبال هستیم. از سوی دیگر در این دوران فشار زیادی بر باشگاه‌ها برای کاهش هزینه‌هایشان است. که مهم‌ترین هزینه باشگاه‌ها، هزینه دستمزد مربیان و بازیکنان است. اکثر باشگاه‌ها در اروپا در زمان تعطیلی لیگ‌ها توانستند با بازیکنان خود بر سر کاهش ۲۰ تا ۳۰ درصدی حقوق‌شان به توافق برسند. بازیکنان هم که خطر ورشکستگی و از دست دادن کارشان را لمس کردند، راحت‌تر از بخشی از دستمزدشان گذشتند.

از پیامدهای مثبت این ویروس بر فوتبال می‌توان به استفاده بیشتر فضای مجازی توسط باشگاه و ارتباط با هواداران در سراسر جهان که باعث یافتن جایگاه در بازارهای دور شده است، اشاره کرد و نمی‌توان از تاثیرات مثبت عدم حضور تماشاگران بر محیط زیست چشم‌پوشی کرد. نبود تماشاگران و عدم سفر آنها بخاطر رویدادهای ورزشی باعث شده است که محیط زیست برای لحظه‌ای هم که شده نفس بکشد. ماسترومارتینو و همکاران (۲۰۲۰) کاهش مصرف منابع اعم از برق، آب، غذا و محصولات یکبار مصرف و به‌دنبال آن کاهش ایجاد مواد زاید در محیط توسط تماشاگران و حتی ترافیک کم از جمله فواید نبود آنها برای محیط زیست برشمردند (۲۱). همانطور که راتن (۲۰۲۰) کارآفرینی ورزشی را راهی مفید برای بررسی چگونگی کنار آمدن مشاغل ورزشی با بحران ویروس کرونا می‌داند (۲۲)، در صنعت ورزش کار آفرینی برای رقابت مداوم آن ضروری به شمار می‌آید و به دلیل فراهم کردن امکان بهره‌برداری از فرصت‌های بازار در یک عرصه

ورزشی، کارآفرینی ورزشی مطلوب ارزیابی می‌شود. این بدان معناست که با تفکر آینده‌نگرانه و خلاقانه می‌توان شکاف‌های موجود در بازار را برطرف کرد. نوآوری در فن‌آوری مهمترین وجه کارآفرینی ورزشی است و می‌تواند منجر به بهبود عملکرد شود.

آنچه که مطرح شد غالباً به تاثیرگذاری ویروس کرونا بر فوتبال در سطح جهانی بود ولی در ایران، از قبل از ویروس کرونا اغلب باشگاه‌ها هزینه‌های سرسام‌آور و درآمدهای ناچیز داشتند که باعث به وجود آمدن وضعیت ورشکستگی شده است. اغلب باشگاه‌ها، به ویژه دو باشگاه پرسپولیس و استقلال بدهی‌های انباشته زیادی دارند. حق پخش تلویزیونی که به دلیل بازار انحصاری صداوسیما و خودداری این نهاد از پرداخت حق پخش در ایران وجود ندارد. درآمد اسپانسرینگ هم قابل توجه نیست. سازمان لیگ و فدراسیون هم تبلیغات دور زمین را به یک شرکت می‌فروشند اما در وصول درآمد آن همواره مشکل دارند. در فوتبال ایران چیزی هم به‌عنوان درآمد بازارپردازی یا همان مرچندایزینگ^۱ که فروش پیراهن و سایر کالاهای هواداری است چشمگیر نیست. بنابراین قبل از کرونا هم وضعیت باشگاه‌ها مطلوب نبود. ولی مولفه اهمیت هوادار و تاثیر ورزشگاه‌های خالی بر اقتصاد در فوتبال ایران نیز تاثیر چشمگیری برجای گذاشته است. بطوریکه چهار باشگاه پرتعداد پرسپولیس، استقلال، سپاهان و تراکتورسازی در هفته‌های پایانی لیگ برتر روی هم حدود ۹ میلیارد تومان را از درآمد بلیت‌فروشی از دست دادند. حتی باشگاه کوچک‌تر اما پرتعداد صنعت نفت آبادان هم با برگزاری پنج بازی خانگی بدون تماشاگر در استادیوم هشت هزار نفره‌اش در مجموع ۱۵۰ میلیون تومان از دست داد. بر این مبنای می‌توان گفت که بروز ویروس کرونا سبب بوجود آمدن تغییرات در سطح جهانی شده است ولی نوع تاثیرگذاری آن با توجه به ویژگی‌های زمینه‌ای هر منطقه و کشوری متفاوت هست.

References

1. Drewes M, Daumann F, Follert F. Exploring the sports economic impact of COVID-19 on professional soccer. *Soccer & Society*. 2020:1-13.
2. Richard J, Masserey-Spicher V, Santibanez S, Mankertz A. Measles outbreak in Switzerland- an update relevant for the European football championship (EURO 2008). *Eurosurveillance*. 2008;13(8):1-2.
3. Blumberg, Lucille H., Albie De Frey, John Frean, and Marc Mendelson. "The 2010 FIFA World Cup: communicable disease risks and advice for visitors to South Africa." *Journal of travel medicine* 17, no. 3 (2010): 150-152.
4. Sartorius B, Cohen C, Chirwa T, Ntshoe G, Puren A, Hofman K. Identifying high-risk areas for sporadic measles outbreaks: lessons from South Africa. *Bulletin of the World Health Organization*. 2013;91:174-83.
5. Hay S. Football fever could be a dose of dengue. *Nature*. 2013;503(7477):439-.

¹ Merchandising

6. Duarte Muñoz M, Meyer T. Infectious diseases and football—lessons not only from COVID-19. Taylor & Francis; 2020.
7. Gouveia C, Pereira R. Professional football in Portugal: preparing to resume after the COVID-19 pandemic. *Soccer & Society*. 2020:1-12.
8. Widdop P, Parnell D, Bond A. Topological network properties of the European football loan system. *European Sport Management Quarterly*. 2019.
9. Parnell D, Widdop P, Bond A, Wilson R. COVID-19, networks and sport. *Managing Sport and Leisure*. 2020:1-7.
10. Bond, Alexander John, David Cockayne, Jan Andre Lee Ludvigsen, Kieran Maguire, Daniel Parnell, Daniel Plumley, Paul Widdop, and Rob Wilson (2020). "COVID-19: the return of football fans." *Managing sport and leisure* :1-11.
11. Talk Sport. Arsenal announce 55 staff to lose jobs as Premier League club outlines damaging financial impact caused by coronavirus pandemic[INTERNET]. London. Talk Sport; 2020 [Updated: 5 August 2020; 5 MAR 2021]
Available from: <https://talksport.com/football/742217/arsenal-announce-55-staff-lose-jobs-cuts-impact-coronavirus/>
12. Meyer T, Mack D, Donde K, Harzer O, Krutsch W, Rössler A, et al. Successful return to professional men's football (soccer) competition after the COVID-19 shutdown: a cohort study in the German Bundesliga. *British journal of sports medicine*. 2020;55(1):62-6.
13. Corsini A, Bisciotti GN, Eirale C, Volpi P. Football cannot restart soon during the COVID-19 emergency! A critical perspective from the Italian experience and a call for action. BMJ Publishing Group Ltd and British Association of Sport and Exercise Medicine; 2020.
14. Alberto P. Coronavirus: Football's transfer market values have plummeted. Madrid. As; 2020 [Update: 30 MAR 2020; 5 MAR 2021]
Available from: https://en.as.com/en/2020/03/30/football/1585563951_163078.html
15. Boschilia B, Moraes LCL, Marchi Junior W. Football and COVID-19: the effects of the pandemic on training and performance of South American and Brazilian referees. *Soccer & Society*. 2020:1-8.
16. Timpka T. Sport in the tracks and fields of the corona virus: Critical issues during the exit from lockdown. *Journal of Science and Medicine in Sport*. 2020.
17. Nicola M, Alsafi Z, Sohrabi C, Kerwan A, Al-Jabir A, Iosifidis C, et al. The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International journal of surgery (London, England)*. 2020;78:185.
18. Bryson A, Dolton P, Reade JJ, Schreyer D, Singleton C. Experimental effects of an absent crowd on performances and refereeing decisions during COVID-19. Available at SSRN 3668183. 2020.
19. Reade JJ, Singleton C. Demand for Public Events in the COVID-19 Pandemic: A Case Study of European Football. Henley Business School, Reading University, 2020.
20. Reade JJ, Schreyer D, Singleton C. Echoes: what happens when football is played behind closed doors? Available at SSRN 3630130. 2020.
21. Mastromartino B, Zhang JJ, Hollenbeck CR, Suggs DW, Connaughton DP. Conceptualizing Sense of Membership in a Sport Fan Community. *Journal of Sport Behavior*. 2019;42(3):332.
22. Ratten V. Coronavirus disease (COVID-19) and sport entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 2020.
23. As.com. Barcelona facing bankruptcy if players reject pay cut [INTERNET]. Madrid. As;2020 [Update: 31 MAR 2020 ; 5 MAR 2021]
Available from: https://en.as.com/en/2020/10/31/football/1604126117_921520.html
24. Kirkland.F and Faez.R Real Madrid president Perez: No big signings this season, situation is bad [INTERNET]. American: ESPN; 2020 [Update: 17 JUL 2020; 5 MAR 2021]

Available from: <https://www.espn.com/soccer/soccer-transfers/story/4138785/real-madrid-president-perez-no-big-signings-this-season-situation-is-bad>

25. Jasemi M, Valizadeh L, Zamanzadeh V, Taleghani F. The effect of motivational factors in providing holistic care: a qualitative study. *ijme*. 2014; 6 (6) :77-87 (in persian)
- 26 M. R Ghaed , A.R Golshani. Content Analysis Method: from Quantity-Oriented to Quality-Oriented. *Psychological methods and models* 2016; 7: 57-82 (in persian)
27. McCullough BP, Orr M, Kellison T. Sport ecology: Conceptualizing an emerging subdiscipline within sport management. *Journal of Sport Management*. 2020;1(aop):1-12.
28. Mohr M, Nassis GP, Brito J, Randers MB, Castagna C, Parnell D, et al. Return to elite football after the COVID-19 lockdown. *Managing Sport and Leisure*. 2020:1-9.
29. Ratten V, Ferreira JJ. Sport entrepreneurship and the emergence of opportunities. *Sport entrepreneurship and innovation*. 2017:242-56.
30. Faulkner B. Towards a framework for tourism disaster management. *Tourism management*. 2001;22(2):135-47.
31. Webb T. The future of officiating: analysing the impact of COVID-19 on referees in world football. *Soccer & Society*. 2020:1-7.
32. Penfold C, Kitchin P. "Will it ever be completely safe to be in a crowd again?": the return of disabled supporters to football stadiums during COVID-19. *Managing Sport and Leisure*. 2020:1-10.
33. Naidenova I, Parshakov P, Chmykhov A. Does football sponsorship improve company performance? *European Sport Management Quarterly*. 2016;16(2):129-47.
34. Garcia-Garcia B, James M, Koller D, Lindholm J, Mavromati D, Parrish R, et al. The impact of Covid-19 on sports: a mid-way assessment. Springer; 2020.